

MAGYAR KURIR

W
Zeit
8

Indult Bétsl. öll. Keddén Junius' 10-dik. napján, 1817-dik. esztendőben.

Nagy Britannia.

Megesélt a' Parlamentum' megváltoztatása, vagy reformáltatása felett való nagy vetélkedés az alsó házban: de nem leve belőle semmi. Május' 20-dikán terjesztette *Sir Francis Burdett* a' gyűlés' eleibe a' dolgot. Azt gondolták előre, hogy legalább két napig elfog tartani a' felette való disputálás: de az első napon elvégződött. Ugy látszik, hogy a' mostani időbeli környúlások között igen vastag eszdelmes eszköznek tartják ezt sokak az országára nézve. Most sokkal több ellenzői találattak a' Parlamentum' tagjai között, mint ez előtti tsak 4 — 5 — 6 esztendővel. tatáltattak, melyet ki lehet hozni a' voksok' régibb és mostani számának összehasonlításából. Az 1812-dik esztendőben is éppen ezen tárgy felett fordult volt hasonló nevezetes ténátskozás elő az alsó házban. Akkor *Brand* nevű tag tette fel a' jóvállást, hogy változtassák meg a' Parlamentum' állapotját. Az ő jóvállásának 88 tagok fogták pártját, 215 ellenzői voltak: most ellenben tsak 77 ten fogták pártját a' *Burdett* jóvállásának, 's 265 ellenzői voltak. A' mostani és akkori többség között való különbség, tehát, tudni illik a' jóvállás ellenzésére való tekintetben, 61 volt.

Látván *Brougham*, hogy az ő részének iparkodása ily viseletlenül hajólorést szenvedett, más színben akarja a' dolgot ismét elővételni. Jelentést tett, hogy ő a' *Septennial Akt*nak megváltoztatása eránt

akar jóvállást terjeszteni a' Parlamentum' eleibe. Tudjuk, hogy ezen *Septennial Akt* szerént az alsó ház' tagjainak, ha a' Király hét esztendőre hamarabb való választást nem parantsolt, minden hetedik esztendőnek eltelése után, törvényesen vagy újra kell választatni, vagy pedig, másoknak kell helyekbe választatni. Most hát azt akarja jóvállani *Brougham*. Hogy a' 7 esztendei időt, rövidebbre kell határozni, példának okáért 3 esztendőre.

Ugy a' Catholicusok' ügyire nézve is ily véletlenül ütött ki nem régen a' dolog a' Parlamentumnak mind két házában, holott ennek, mint már más versben is megjegyeztük, a' Ministerek között is találtnak pártfogói. — A' felső házban Május' 16-dikán végződött el a' dolog. *Lord Donoughmore* tette fel a' jóvállást, mely mint már közönségesen tudva van abban áll, hogy a' *Catholicusok*, politikai és polgári minden jusokra nézve, állittassanak egészen egyenlő lábba a' *Protestánsokkal*, vagy jobban mondván az *Anglicana Egyház*' sorsosaival. Ily híres Orátorok fogták pártjokat, *Harrowby*, *Darnley*, *Grenville*, *Grey* Lordok, és *Bathurst Henrik* a' *Norwichi* (Anglicanus szertartású) Püspök. Ellenek szegeztek magokat, a' *Landaff* Püspök, 's a' Ministerek közzül a' Pö Cancellarius, 's *Lord Liverpool* és *Bathurst*. A' voksolásban 142-tővel vette fel vissza az ő ügyök, 90 ellen.

Nem ok nélkül jegyezték meg tehát a' *Londoni* levelek a' Parlamentumnak:

a' Catholicusok' ügyére nézve is kevés idő alatt történt nagy megváltozása. Tudjuk a' mit esztendőkhéi újságokból, hogy mikor ugyan ez az ügy a' Parlamentumban utóbbszor fennforgott volt és visszavetett, 500 kéréselek jöttek volt be ellene külömbkülömb Anglica gyülekezetektől az alsó házhoz, 's még is az ő ügyek ugyan ezen alsó házban akkor csak négy voksból álló többséggel vetett vissza. Most ellenben csak két kéréselek jöttek-be ellene, egy tudni illik a' Dublini Protestáns gyülekezettől, a' más pedig az *Oxfordi* Universitástól: 's még is most 24 ellenzököt talált ez az ügy az alsó házban.

Arra a' plánumára nézve a' Ministereknek, mellyet a' Habeas Corpus Akta' felfüggesztésének további fenntartására nézve már kijelentettek a' Parlamentumban, ilyen jegyzések jöttek-ki a' *Times* nevű újságban: — „A' nemzet nagyon meg fog az által kedvetlenített, hogy a' Ministerek a' *Habeas Corpus Aktának* felfüggesztését Jul. 1-ső napján túl is nyújtani akarják. Erre jutott tehát már *Anglia' Konstitúziójának* állapotja! Akármelly oldalról tekintjük mi ezt az eszközt, minden tekintetben nagyon sérelmes és keserves dolog ez mi reánk nézve. Ha szükséges ezen Akta' felfüggesztetődésének fennmaradása, így az a' tapasztalás, hogy a' békesség' idején, mikor mással senkivel semmi bajunk nintsen, nálunk a' rossz embőrekre való vigyázás a' jókra nem bizattathatik a' nélkül, hogy szabadságunk a' veszedelemnek kitétetessék 's egész országunk a' Ministerek' kezébe adattassék, ugyan keserves tapasztalás. Ha pedig nem szükséges az, hogy ez az Akta felfüggesztette maradjon, mellyet minden betsületes embernek kívánni kell, 's a' mellyet mi valószággal kívánunk és hiszünk is: így is csak ugyan felettébb keserves dolog az, hogy hazafi társaink' egy részének, azon rend-

tartással ellenkezőleg, mellyet a' mi revolúzióknak leghíresebb emberei állítottak-fel, 's a' melynek az Anglus névvel éppen egy ideig kellett volna tartani, fog házaikban senyednek! Némelyek azt mondják, hogy szükséges a' Konstitúziót, az egésznek megtartathatása végett, egy ideig felfüggeszteni; 's valószággal ennél kisebb okot nem is kellene 's nem is lehetne előhozni a' folyó dolgoknak mentésére: hanem így, jövődöre nézve látszik nekünk lenni ezen oknak felhozásával a' célzás. Ha ez nem fundamentum nélkül való dolog; így mi élni sem kívánunk tovább: ha pedig fundamentum nélkül való, úgy, ilyen eszközzel élni kétszeres gyalázat. Mit mondtak tavaly a' Frantzia Követek' kamarájában a' nyomtatásbéli és személyes szabadság ellen? Azt, hogy a' Frantzia nép még oly hánykodásban van, hogy veszedelmes lenne néki olyan szabadságot engedni, mint a' milyen Angliában fennáll! Mi most éppen így tselekszünk, midőn azt erőssítjük, hogy a' mi nemzetünk' állapotja oly bizonytalan és félelmes, hogy telyességgel nem lehet néki nagyobb szabadságot engedni, mint a' milyen Frantziaországban fenn áll. Mi nem hiszszük, hogy a' Parlamentum a' nemzet' egygyik részének a' másik ellen célzó efféle gondolkodásában megegyezhessék 's azt megerőssíthesse: de ha tselekszi, így végképpen kitörölve n a' mi törvényes könyvünköl, a' mi Konstitúzióknaköl, a' *Habeas Corpus Akta'.*“

Ezzel a' *Times* nevű újsággal egykévéssé ellenkező gondolkodás fordul elő a' Bavariában kijövő úgy nevezett *Közönséges újságban*: — „Mint hogy elközeledt, így szoll a' nevezett újságban egy Londoni tudósító, a' Parlamentumnak új választás által lejendő megújittatása, tehát nem leszen szükségtelen megemléteni, hogy Angliában a' külömbkülömb rendű emberek' gondolkodása melly külömböző legyen az eránt, hogy melyik jobb,

az-é, hogy a' Ministerekkel tartó rész erősebb a' Parlamentumban, vagy pedig ha az azzal ellenkező rész erősebb. Szóljunk előbb a' *Whigsisták*, *Foksisták*, vagy a' mi mind tsak egygyet tesz; a' Ministerekkel ellenkezőkről. — „Ha ezek az emberek, így szoll egy része a' nemzetnek, a' kormány mellé kaphatnak, igaz hogy megszűnnek a' szabadság ellen elővétellett eszközök, de azt lehet kérdeni, hogy valyon azok az allyas emberek, kik már most is eléggé elhátródtak és elég nyúghatatlanok, valyon így majd nem-fognának-é elszenvedhetellen Diktátorokká lenni? Azok az emberek ugyan, így szoll a' földműves, a' kik most a' kormány körül forognak, nem legnagyobb táltumuk ugyan, de az én dolgom jól megylálltok; a' gabonámnak jó árrat szereznek, minthogy az idegen gabonát nem botsátják-be. Én sem panaszolhatok ellenek, így szoll a' kézműves, mivelhogy látom, hogy ha rajtok állana, készek volnának holnap hadakozást csinálni, tsak hogy segíthessenek rajtunk. Ki tudja, valyon eme' *Foksisták* nem fognának-é mindent forgatni fenekestül? Voltak ök már egyszer a' nyakunkon, 's örvendettünk, hogy lerázhattuk őket onnét; mindent a' magok kezire akartak hajtani. Ed-dig az *Antiwhigsisták*ról. — Hát az elkevélyedeit gazdagabb tulajdonos és polgár mit beszél? Ez így szollítja-meg maga magát: Hát én azon rongyos Békebi-ráktól ide 's tova hirtzoltatni engedjem magamat, kiknek most (a' Habeas Corpus Aktának felfüggesztetése által) a' Ministerekkel tartó rész arra, hogy engem' ha tsak egy kevéssé nagyon hangosan tállalok is beszélteni, fogházba zárhassanak, katalmat adott? A' mi helybeli Prédikátorunk, a' ki egyszermind Békebíró is, a' ki tollunk külfömben is eleget elveszen, már az én Nagyságos Uram is legyen? Fenn tarthatjuk mi a' tsendességet, ilyen sok katona nélkül is. Így beszélnek az

Anti-Torysták; — 's az író ekképpen végzi szavait: *tantas componere lites*, nem reánk bízták.“

A' *Whigsisták* vagy *Foksisták* Május' 25-dikán fényes vendégséggel innoptlették a' Londoni egygyik kortsma' szalájában a' magok barátjoknak *Burdettnek* Parlamentum' tagjává lett válosztatásának emlékezetnapját. *Burdett* maga ült elől. Nevezetes Lordok, mint *Russel*, *Cochrane*, 's egyéb nagy hírű emberek voltak jelen, milyenek *Brougham*, *Robert Wilson* 's mások. Nevezetes hazafi beszédek is tartáltak. *Brougham* azt kötötte a' jelenlévők' szivire: melly szükséges legyen minden erejékel ellene szegezni magókat a' *Ministerek* azon iparkodásának, hogy a' *Habeas Corpus* Aktának felfüggesztetését tovább is fenntarthassák. Ezen innoptlés' alkalmatosságával kedvetlonséggel véték észre a' *Foksisták*, hogy a' *Grencille*' résziről, kik eddig hasonlóképpen a' *Foksistákkal* tartottak, senki meg nem jelent ezen vendégségben, a' melly reájok nézve azt a' szomorú környülállást mutatja, hogy a' *Ministerek* mint régebben *Canninget*, úgy mostanság *Grencillét* is a' magok részekre hódították.

Spanyol. Amerika.

A' *Bolivár*' s átaljában a' *Venezuelai* insurgensek' szerentséjiről, melyről mostanság külömbkülömb tudósításokat közlöltek de tsak diribdarabonként a' Londoni újságlevelek, már most ugyantsak arról hivatalszerént való előadással is szolgálnak, melynek ez a' foglalatja: —

„Mihelyest *Bolivár* a' maga utóbbi expedíziójával *Barcellonához* kiszállott, ötöt itt Királyi Generális *Real*, a' ki *Carracasból* 5000 emberrel éppen ekkor ide érkezett vala, azonnal megtámodta *Real* két versben próbálta reárohánással elfoglalni a' várost; söt másod izben már annyira isvitte vala a' dolgot, hogy a' nagy piatzra is benyomúlt vala, de tsak egy szempillantatig maradhatott-meg ott;

magy vesztéssel kiverték onnét; a' midőn ő ekkor a' várostól egy óra távolságnyra állapodott-meg oly határozással, hogy ott fog addig tartézkodni, míg a' fő vezér *Morales*, a' ki 18 hajókkal a' tengeren arra felé az ő segítségére közelgetett, megérkezik. *Bolivár* a' maga hajójirol a' legényeket ugyan a' partra mind kivitte 's a' több katonához tsatólván haszonra fordította; de a' hajókat, mint régebben iratott, nem égette-el, hanem tsak négy *Schoonert* (lásdéd hajó) süllyesztetett-le a' kikötőhely' torkában. —

„*Morales* megérkezvén *Morro* nevű fok mellé, melly jól meg van erősítetve, itt kötött-kí, nem tsak a' katonaságot hanem hajós legényeinek nagyobb részét is, mind egygyütt valami 2000 embereket, a' partra kiszálltván, haladék nélkül parantsolatot küldött *Realhoz* (Mártz. 3-dikén), hogy a' *Barcellona*ra való útést újítsa-meg, mert az alatt ő is előre nyomulván őtet segíteni fogná a' verekedésben. A' *Morro* fokán tsak 100 embert hagyott hátra hajóinak védelmezésére. *Barcellona* felé közelgetvén, ágyuzást és puskából való tüzelést hallott a' *Real*' armádája felől és azt gondolta, hogy *Real* már valósággal öszszetsapott a' *Barcellonai* insurgensekkel. Igaz is volt, hogy *Real* már az insurgensekkel verekedett, de nem a' *Barcellonai*akkal, hanem a' *Morino* és *Arismendi* seregeivel, kik a' *Bolivár*' segítségire megérkezvén *Realt* éppen akkor támogták-va meg 1500 lovasokkal, mikor ő *Barcellona*ra reá akart ütni, mint *Morales* megparantsolta-va. *Real* ehezképpest vakmerő verekedés után ismét *Caraccashoz* futott vissza: *Bolivár* pedig, midőn magát a' *Morino* és *Arismendi* megérkezéssek által az ostromoltatás alól feloldoztatva lenni szemlélte, 300 embereket azonnal elküldött, hogy a' *Morro* fokát, a' *Morales*' távolléte alatt meglepvén, az azon lévő ágyukat fordítsák a' *Morales*' hajójinak.

Ezt az azokon hátrahagyatott levés hajósok látván, a' vasmatkák' köteleit elvagdalták, 's a' hajókkal elveztek: *Bolivár* pedig azalatt *Barcellona*ból *Morales*re kitsapván, ennek 2000 embereit elszellesztette, minekutánna valami 400-zal közülök megölt volna. A' következett napon azok is megadták magokat, kik a' verekedés' napján elszelledtek-va. *Morales* megsebesedvén, egy tsajkán futott utána a' hajós sereginek, melly a' *La Guayra*' torka felé evezett-el. A' következett napon Mártz. 4-dikén *Bolivár* magát *Marinóval* és *Arismendivel* öszszetsatolván, *Caraccas* felé a' *Real* kergetésére indult, egygyütt valami 7000 emberekkal, a' hova már az előtt *Piár* és *Bermudez* nevű Generálisok is útnak indúltak-va, kiknek erejeket hasonlóképpen valami 7000 emberekre tették. A' mi itt következik, a' már tsak hír volt, hogy Mártzius' 17-dikén ez az egész insurgens erő már tsak 7 órányira állott *Caraccastól*, és hogy semmit sem lehetett kételkedni azeránt, hogy Aprilis' 1-ső napjáig az egész *Venezuelának* uraivá lettek az insurgensek, és hogy *Bolivár* a' *Venezuelai Congressus*-nak Elölülőjévé tétetett volna.

Sant Domingo és Jamaica.

A' *Sant Domingói* Szeretsen uralkodókról úgy irnak, hogy az Anglus szigeteknek nevezetesen *Jamaikának* nagy alkalmatlanságára kezdenek lenni. *Pethion* egy proklamátziót adott-kí, melly által minden rabszolgákat meghívott, hogy hozzá fussanak, mert ha az ő földjén esztendeig megmaradtak, ott azután minden polgári jussal fognak birni, még azal is, hogy az Elölülői hivatal, az ő maga tulajdon hivatala is, kinyilva legyen minnyájok előtt. Ennek a' proklamátzióinak azonnal kövélkezésit vették észre *Jamaika* szigetén. Valami hajós Szeretsenek azonnal ott hagyták uraikat *Jamaikán* 's által mentek *S. Domingóra* *Pethionhoz*. Az ő volt uraik jelentést tévén Hertzeg *Man-*

chesternél a *Jamaikai* Kormányozónál, hogy kéretesse vissza *Pethion*tól az ő hozzá szökött embereiket, oly valósít kap-
tak a' magok Kormányozójoktól: hogy ő a' két sziget között fennálló kereskede-
nére nem jó szívvél elegyíti magát ebbe a' dologba, 's azt az alkalmatosságot is
elkerülni kívánja, hogy az Anglus Or-
száglósze'nek méltósága megsértődjék,
melly az által megtörténne, ha *Pethion*
tölle ezen kívánságot megtalálná tagadni.
Végezetre összehivatván a' Kormányozó
a' maga Tanácsát, ennek elejbe terjesz-
tette a' dolog' mivoltát, a' melly úgy ítelt,
hogy legfőbb leszen az Országlósze'ket tu-
dósítani felőle.

Frantzia Ország.

Május' 21-dikén lefolyt *Alenszonban*
16 bűnösöknek a' pere, kik többire, mint
lámadásnak ingerlői, fegyveresen fogat-
tattak el. Két főbbek halálra, ketten hól-
üg, ötön pedig 5 esztendeig tartó fogsá-
gra büntetlettek. Heten szabadon botsát-
tattak.

Május' 22-dikén a' *Bordeauxbéli*
összeesküdteknek is lefolyt a' pere. *Ran-*
don az összeesküvés' feje 5 főbb társai-
val egygyütt halálra, 9 - tzen, kik között
egy aszszony is, bezárattatásra büntet-
tek. A' többek elbotsáltattak. — Melly
gyáva és tsaknem bolondságon határozó-
dó plánuma volt ezen szerentséleneknek,
megtettzik az egygyik bűnösnek vallásté-
teléből, a' ki azt vallotta, hogy az ő plá-
numjok abban állott légyen, hogy *Bor-*
deaux városát elfoglalván a' tisztviselőket
mind fogdossák-el 's hányják a' tengerbe,
azután a' várost és hajókat prédálják-ki,
azután az országnak minden részeire Ku-
rirokat küldözvén széllyel, hirdettessék-
ki, hogy *Bonaparte* 300,000 Amériká-
nusokkal *Bordeaux*hoz megérkezett, 's vé-
gezetre hogy a' *Randon* vesérlése alatt
üljokat egyenesen Párisnak vegyék.

Német Ország.

A' Haszsziai Választó Fejedeletről

nem valóságosodott meg az a' hír, hogy
meghalt volna.

Ezen alkalmatossággal azt is külte-
ménynek lenni nyilatkoztatja a' *Kassze-*
li újság, a' mit más újságok közönséges-
sé tettek vala, hogy ezen Uralkodó Feje-
delemtől az a' parantsolat jött-ki, hogy
Ur titulust tsak a' nemességnek, 's a' hi-
vatalbéli és tudományos embereknek kel-
lessék adni. Azt írja a' nevezett újság,
hogy ott semmi efféle parantsolat nem
jött-ki.

B é t s.

Császár és Király ő Felsege méltó-
tatott nagy méltóságú *Esterházy Pál* ő
Hertzezségét, Cs. K. Camerariust, Titkos
Tanácsost, 's a' Nagy Britanniai Udvarnál
fő rangú Követet, ő Excellenziját, a'
Sz. István Magyar Kir. Rendjének nagy
keresztjével megajándékozni.

A' Bavariai Koronaörökös Hertzeg és
Hertzezné, tegnap reggel visszaindultak
Bélsből *Monachium* felé.

Magyar Ország.

Pesten e' folyó Jun. 3-dikán nevezetes
inneplés volt az *Universitás*' templomában;
ezen *Universitás*' új zászlóját szentelték-
fel fényes pompával. A' tanuló ifjuság 's
a' tanítók, ahoz illő tisztelettel a' tem-
plomba kísérték a' zászlót, a' hol azt Mélt.
Kovalik János Püspök és G. Vikarius-úr
megszentelté, az után annak rudjába egy
szegét ütött, utána a' tanítók 's a' tanú-
lók közzül is ütöttek minden karbéliekné-
hányan egyetegyét belé. Az után misét
mondott a' tiszelt Püspök Ur, az ájtatos-
ság *Te Deum* énekléssel végeztetett, 's
mind ezek után a' zászló, mint a' tem-
plomba hozatott, kivont kardok között,
az *Universitás*' épületébe visszakisérte-
tett, 's itt a' tanulók a' magok Magnifi-
cus Rektorának 's a' Dékány Uraknak né-
hányzori *Vivátot* kiáltottak.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

A Mértékes, és Rímes Versekről való Gondolatok.

Akármely számos, és a' Tudós közönség előtt méltó érdemeikről esmértes nagy emberek kívánják, a' Görög és Deák szerű mértékes verseket, az esetes, vagy mái úgy keresztelt-rímeselek helyett a' Magyar Poésisban fel-vétetni; vagynak mindazonáltal számmal sokkal felesebben, kik a' régít szeretik, és annak minden gyönyölytatása mellett is örömet vele megmaradnak. Szeleidek-e' ezek, vagy félelkek, midőn róllok el-mondnak mindent, 's még is a' mások izlésinek erőnek erejivel nyakokra való toléása mellett is csak halgatnak; azt úgy vegye akár ki, a' mint tettzik; én részemről magamat sokkal kisebbnek tartom, mint sem ebben a' Tudományos, és izléses vetelkedésben pártfogó, vagy ellenség lehetnék, reá mentem még is arra, hogy a' miket nem régiben egy Társaságos beszélgetésben hallottam, azokból, az ékesenszólásnak minden segítésége nélkül, tsupán a' Társaságban folyt természeti beszélgetésnek hangján, némely meg-jegyzéseket tegyek; holott ha nem hibáz emlékezetem, a' következő okokat emlegetik vala a' mértékes versek mellett azoknak kedvellői által fel-hozatni.

1) *A Magyar nyelv igen tiszta, ropogós, és minden most élő Európai nyelvek között leg-alkalmasabb arra, hogy azon mértékes versek készítenek.* Mintha azért hogy ez a' papiros alkalmas az írásra, már semmiképpen nem szoríthatatnék nyomtató-sajtó alá, a' reá szánt szókat öntött betűktől fogadni-el. Tagadhátatlan, hogy a' mi kedves nyelvünk tiszta, könnyen-ugró a' szótagok mértéke abban természetes, 's csak nem minden szóban bizonyos; de

más felől a' Rímlésnek tulajdonságaival is szint úgy bír; és azért a' rajta verselől nem büntethetjük arra, hogy ez idegen Görögöknek, és Romaiaknak nyomából ki ne lépjék: annyival inkább mivel a' mértékelésre való hajlandósága mellett —

2) *Nehezen szenvedí az egygyezett hangú szóknak szüle voltával való vādoltatását.* Mert légyen, hogy a' Francia, 's kivált az Olasz nyelvek Rímeseb-bek, de hív Tanuk az eleitől fogva írt két, 's négy soru Magyar verses könyvek, 's minden nyelvünkön szóló Hazafiak, hogy ezen szükség miatt a' Tokai Hegy allyán Bor helyett sáros viz itatra nem szorúl a' Poéta. Talám lehetnék is a' Rím-ben finyátlanabbak; szép az igaz, ha a' Hangok a' Beszédnek különböző részeiből vétethetnek; de még is ezt kiszabhatja olyan szoros Törvényül, hogy annak által hágásaért in Crimen laesae versificationis esnének? A' Deák verseknek különös szépséget ad a' Caesura, azonban azt sokszor még a' leg-jobb Poéták is el-aluszzák, még is ők akkor is Poéták, 's a' versek versek maradnak.

3) *A Vers azt mondják Mu'sika mellé való, és azért szükség, hogy annak mértéke a' Nota sebes, vagy vonás voltának meg-feleljen.* E' légyen igaz a' versek egy részéről, de mennyi verset nem írtak, 's írnak olyant, melly Húr mellé soha nem ragasztatik? Még a' Görög 's Deák Poéták is, nem mindent azért szerettek, hogy el-énekeljék. Kimeri mondani, hogy a' legfőbb Poéták a' Homér és Virgil munkáit éneklették? Ha némely Görög versek 's a' Horátz Odái Notára voltak készítve, mindenek megvallják, hogy ma azok a' nóták el-veszettek, 's már mi haszon olyan notára írni éneket valakinek, mellyet senki nem tud? Annyival inkább helyes dolog-e' arra egy

egész nemzetet erőnek erejével kényszeríteni? Vallyon nem szintén annyi-é ez, mint egy könnyű lábú, 's a' leg szebb módi tántzokat jól tudó, Magyar Huszárt arra erőltetni, hogy azt a' tántzot járja, 's nem mást, mellyet Pán fűt, mikor leg elsőben a' hetes nád sipot fel-találta, mellyet azomban senki nem tud, nem fű, nem ver, nem is huz? De

4) Azt mondják: az indulatokat jobban kimutatják a' mértékes versek. E' tsak olyan fel-tétel, mellyet küli magáról így, vagy amugy, érezhet, vagy képzelhet; másról pedig nem tehet ítéletet. Hát ha sok emberek a' Rimes versekből értik, 's érzik jobban az indulatokat! abból, hogy a' Pujka, vagy a' Kakas reá szokik a' piros csizmára, azt állassuk é, hogy ez az egyedül a' mi minden élő állatot fel-mérgecsit? vagynak a' Rimes verseknek is különböző nemei, lehet azokon a' Hadakozást, 's a' szerelmet, úgy egyebet is erősebb, vagy lágyabb hangon énekelni, lehet a' meg nem mért szókat tolmátsává tenni az indulatoknak.

5) A' Mértékesek s izeseznek, a' Rimeseket izetleneknek tartják. Vallyon nem tsalják-é meg ebben magokat; vallyon az az íz, az a' szépség, a' mit látnak éreznek, vagy képzelnek, a' versek mértékiben vagyon-é, vagy inkább a' kimivelt Görög vagy Deák nyelvnek, és azzal öszve kötött Tudománynak tulajdona? Bátorokodom minden tisztelettel ama Tudományok nagy Papjának a' Debretzeni égésben meg-károsodott Barátságához írt mértékes verseinek néhány első soraihoz hozzá nyúlni, mellyek így vagynak:

Az a' rettentő Tűz mely Debretzennek
Öt nyoltzadát vad lángja alá boritá
Földiglen égetett le Téged is
Ugy mondja a' Hír, 's a' Hír annál
nagyobbat

'S hihetetlenebbetis mond mind azoknak
Kik lelkedet mint én nem esmérík
Hogy jó Férj és Atya a' dühűsködő
Lángból kü kapván Hitvesed' 's leányod'

Oly nyúgodalomban nézted a' tsapást
Melly Téged érdemessé teheti
Hellyt fogni a' Portikusz Böltsei között.
— Erdélyi Muzem 2-dik Füzet 97.
Lap. Kazintzi

Már mit vesztenének ezeka' magok ízléséből, ha Rimesen, így rendeltetnének el:

Az a' rettentő Tűz, mellyben Debretzennek,

Öt nyoltzad részei lángok alá mennek
Földig leégetett Téged' is, 's a' mely Hír
Ezt mondja, még ennél nagyobbakat
is ír:

Ugy hogy tsak hinni is azok alig merik
Kik Lelkedet mint én, még úgy nem esmerik:

Hogy mint jó Férj 's Atya, a' midőn
kü kapod

Hitvesed 's Leányod' a' Tűzből, e' napod'

'S a' nagy Tsapást nézed olyan nyúgott
Szívvel

Mellyel mindent tsak az igazi bölts
mivel

Hát még ha maga a' Szerző Ur rimelte volna meg, ki egész szabadsággal bánhatott volna tulajdon gondolattal, el hiszem olyan lett volna, ha nem szebb, egyik mint a' másik. —

6) A' Rimelés tudatlan világnak szüleménye. Alig volt a' világ valaha olyan tudatlan, hogy valamiben találós ne' lett volna. De légyen. Hát megvessünk-e mindent a' mi a' tudatlan világból maradtott reánk? Ugy a' mértékeket is meg kell vetnünk; mert vallyon a' mértékes versek a' Görögök, vagy Deákok tudós századjaikban találtattak-é fel, vagy

pedig sokkal azelőtt, mikor még csak alig pislogott a Tudományok világa? Milyen volt a Romaiaknál is a mértéklés módja; egy elsőben! Bizony ha Gallus, Virgil, Horác, Tullus, Ovid, 's a t. mértéklés verseiket nem kapták volna sóhá az Ennius darabossai nem ígérték volna úgy meg minket, hogy a Magyarban is versnek se mondjuk azt, a mi mértékre nints útve. Az említett Poéták kímivélték, pallérozták a mértéklés módját; nekünk is az a kötelességünk, hogy a mit a régiektől vettünk, azért hogy régi ne hanyorjunk el, hanem miveljük, pallerozzuk, tökéletesítsük, és adjuk neki azt a diszt, azt a fényt, a mit csak elfogadhat, lám a puskapor, a Könyvnyomtatás mestersege, egyik sem várta a tudós századok feltalálását, még is csak azért, hogy tudatlanabb idő szüleménnyé, a mai tudós világ is hasznokat venni nem szégyenli. —

7) *Mikor a rímeket klastromi eredetűeknek* mondják, szégyenleném, úgy gondolkodni, mintha talám némelyek csak azért állanak ellene, hogy Papok találták fel; mert világ iltá a Tudomány nagybára, a Papoknál volt, a Klastromok tartották meg a könyveket, 's a Tudományok magvait a világnak; innen ment által a külsőkre, kik közül ha némelyeknél ki fényesült is, amazokon miért düljanak, nintsen. Osztán kitől, mitől eredett a rimes vers? ezt tudakozni csak annyi, mint a jó bor hazájáról vetélkedni. Több hát ennél a mit mondaik. —

8) *Hogy a rímelés miatt sok jó gondolatok, illendő kifejezések elmúlhatnak.* De ez olyan nyilveszszó, mely az igazságnak Táblájáról az El-lövőkre viszsza pattan; mert a rím egy rendben, csak egy szót, 's néha annak is csak utól-

só részit válogatja, és szorítja meg; a mérték pedig minden lépésnek rendet szab, és sokkal több, különben igen illendő szók t kibány, mint a rím; midőn ez a mellett felett sokszor egész új gondolatra nyit útát, és önléni egy szép példával, vagy kellemetes hasonlatossággal az egész verset meg-gyöngyöli. Tudamé is, hogy a rimes verseket, 's kivált a Leoninusokat, mind kívánnyak, 's igyekezik némelyek gyalázzal elborítani! Légyen! én sem oltalmazom a Deák nyelvben. De mi lehet annak az oka, hogy a Deák Leoninus versektől inkább irtózik az ember füle mint a Magyartól? semmi nem egyéb, hanem hogy a derék Poéták nem éltek véle, akkor még nem volt módiban; mert fogadam, hogy ha Virgil Leoninusokon éneklette volna az Énekeit, ha Horác meg-rimelte volna a maga Daljait, a mostani oltársírlók éppen ellenkező hangon beszélnének.

'S ugyan mit is tézen az, hogy a rimes versek ellen, némely ügyesen füzött Deák mértékű verseket hoznak elő? (Erd. Muzéum 3-dik Füzet 108. lap) Hogyan következék abból a rimeseknek tesekéltség? Nem lehet-e ezek ellen hasonló következéssel fel-hozni némely szintügyes Cadentiás verseket? p. o:

„Eszüntelen égő Faklya” özőn árja
„Kéves minutában őket által járja
„Fel hozza idejét Ösz, Tél, Tavasz,
Nyárnak.

Illy sok világokban, kik körülte járnak. 's a t.

Ismét: Ugy zúgnak a Hárfák, Lantok,
és Czimbalmok,

Hogy ekhozna helé Hégyek, Völgyek,
Halmok, 's a t.

(Folytatása következék)